

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ МОРСКИЯТ ДОГОВОР

Превод от английски: Красимира Тодорова, —

chitanka.info

През юли, непосредствено след женитбата ми, имах удоволствието да сътруднича на Холмс и да изучавам методите му в три паметни случая, описани в записките ми под заглавията „Второто петно“, „Морският договор“ и „Умореният капитан“. В първия са засегнати значителни интереси и са замесени редица от първите фамилии на кралството, така че ще трябва да минат много години преди да стане възможно публикуването му. Никой друг случай, с който Холмс се е захващал, не е показвал по-недвусмислено значимостта на неговия аналитичен метод и не е поразявал така дълбоко онези, които са имали възможност да наблюдават прилагането му. Досега пазя дословен запис на беседата, в която той изложи действителните обстоятелства на случая пред мосю Дюбюк от парижката полиция и Фриц фон Валдбаум, известния специалист от Данциг. Въпросните двама господата бяха хвърлили всичките си сили, за да докажат в крайна сметка само някои второстепенни неща. И тъй, за да приключа с тази история, нека повторя, че до началото на следващия век тя няма да може да бъде разказана. Затова преминавам към втория случай в моя списък, който по едно време също обещавахе да придобие национално значение. Той се отличава с подробности, които му придават твърде своеобразен характер.

В ученическите си години ме свързваше тясно приятелство с едно момче — Пърси Фелпс, почти мой връстник, но учеше два класа по-нагоре. Пърси беше много умен и неизменно печелеше награди в училището. Накрая спечели и стипендия, която му даде възможност да продължи триумфалния си път и в Кеймбридж. Беше от много добро семейство и от малки знаехме, че известният консерватор лорд Холдхърст е брат на майка му. Това родство не му беше от голяма полза в училище. Тъкмо обратно — на нас сякаш ни беше още по-забавно да го тормозим на игрището и да го удряме през пищялките с бухалките за крикет. Но нещата се промениха, когато навлезе в живота. По едно време дочух, че способностите и връзките му във висшето общество му били извоювали хубава длъжност във Форин офис. После съвсем забравих за него, докато за съществуването му не ми припомни следното писмо:

Брайърбре, Уокинг

Драги Уотсън,

Не се съмнявам, че ще си спомниш за Поповата лъжичка, Фелпс, който учеше в пети клас, когато ти беше в трети. Възможно е дори да си чул, че благодарение на влиянието на вуйчо ми получих добра служба във Форин офис и се ползвах с доверие и уважение, докато внезапно не ме сполетя ужасна беда, която, изглежда, ще разбие кариерата ми.

Излишно е да описвам тук подробностите около това трагично събитие. В случай че се отзовеш на молбата ми, вероятно ще трябва подробно да ти разкажа всичко. В момента се съвземам от двумесечно мозъчно възпаление и все още съм извънредно слаб. Смяташ ли, че би могъл да доведеш при мен твоя приятел господин Холмс? Искане ми се да чуя неговото мнение по въпроса, макар и органите на властта да ме уверяват, че не може да се направи повече нищо. Моля те, опитай се да го доведеш, и то колкото може по-скоро. Откакто живея в тази ужасна неизвестност, всяка минута ми се вижда дълга като час. Увери го, че не съм потърсил досега съвета му не защото не ценя способностите му, а защото не бях на себе си, откакто ме сполетя този удар. Сега вече разсъдъкът ми се избистри, но не смея да мисля много за всичко това от страх да не изпадна отново в предишното състояние. Все още се чувствам толкова отпаднал, че, както виждаш, не мога да пиша сам, а диктувам. Моля те, опитай се да го доведеш.

Твой стар съученик

Пърси Фелпс

Писмото ме разчувства с многократните молби да доведе Холмс. Толкова се развълнувах, че и трудна да беше задачата, пак щях да се опитам да направя нещо. Но аз, разбира се, знаех, че Холмс обича професията си и винаги е готов да се притече на помощ, когато го повика клиент. Жена ми се съгласи, че не бива да се губи и миг, и един час след закуска се озовах в старата квартира на улица „Бейкър“.

Холмс седеше до една масичка по халат и бе целият погълнат от някакъв химически опит. Голяма извита реторта вреше бурно над синкавия пламък на бунзеновата горелка, а дестилираните капки се кондензираха в двулитров съд. Приятелят ми едва ме погледна, когато влязох, и аз, преценявайки, че експериментът му е важен, седнах в едно кресло и зачаках. Той бъркаше ту в едно, ту в друго шишенце и от всяко изтегляше по няколко капки със стъклен капкомер. Накрая постави на масичката епруветка с получения разтвор. В дясната ръка държеше листче лакмусова хартия.

— Идваш в най-решителния момент, Уотсън — рече той. — Ако тази хартийка остане синя, всичко е наред. Ако почервене, значи е бил отнет човешки живот — той потопа хартийката в епруветката и тя веднага се обагри в червено. — Хм, така и смятах! — възкликна Холмс. — След минутка ще съм на твое разположение, Уотсън. Тютюн ще намериш в персийския чехъл.

Той се обърна към бюрото и написа няколко телеграми, които предаде на прислужника. После се тръшна в креслото срещу мен, сви колене и обхвана с ръце дългите си тънки пищялки.

— Най-обикновено дребно убийство — обяви той. — Предполагам, че носиш нещо далеч по-добро. Всъщност ти си буревестникът на престъплението, Уотсън. Какво е то?

Подадох му писмото и той го прочете съсредоточено.

— Не ни казва много — отбеляза, докато ми го връщаше.

— Почти нищо.

— Но почеркът е интересен.

— Не е неговият.

— Да, женски е.

— Ами! — усъмних се.

— Да, женски е, и то на жена с интересен характер. При започване на едно разследване не е без значение да научиш, че клиентът е близък с човек, който, за добро или за зло, има необикновен характер. Случаят вече събуди любопитството ми. Ако си готов, можем веднага да тръгнем за Уокинг и да се запознаем с този дипломат, изпаднал в беда, както и с дамата, на която е диктувал писмото си.

Успяхме да хванем един ранен влак от гара Ватерло и след по-малко от час се намирахме сред еловите гори на Уокинг. Брайърбре се оказа самотно имение сред обширен парк само на няколко минути път

от гарата. Изпратихме картичките си и тутакси бяхме въведени в изискано наредена приемна, където след малко влезе започващ да пълнее мъж, който ни приветства с особена любезност. Навярно приближаваше четирийсетте, но страните му бяха тъй румени, а очите му гледаха толкова весело, че оставяше впечатлението за пълничко и палаво момченце.

— Толкова се радвам, че дойдохте! — възкликна той, докато се ръкуваше с нас. — Пърси цялата сутрин пита за вас. Ах, горкото момче, готов е да се хване и за сламка. Баща му и майка му ме помолиха да ви посрещна, тъй като дори споменаването на тази история е крайно болезнено за тях.

— Ние още не знаем никакви подробности — отбеляза Холмс. — Доколкото разбирам, вие не сте член на семейството.

В първия миг нашият нов познайник сякаш остана изненадан, но после погледна към гърдите си и се разсмя.

— О, разбира се, видели сте монограма „Дж. Х.“ на моя медальон — каза той. — За миг си помислих, че сте го разбрали по интуиция. Името ми е Джоузеф Харисън и тъй като Пърси ще се жени за сестра ми Ани, аз съм бъдещ негов сродник, поне по сватовство. Ще намерите сестра ми в стаята му, през последните два месеца тя неотлъчно се грижи за него. Най-добре ще е веднага да идем там, като знам с какво нетърпение ви очаква Пърси.

Стаята, в която ни въведоха, се намираще на същия етаж като приемната. Беше обзаведена отчасти като всекидневна, отчасти като спалня. Във всеки кът имаше красиво подредени вази с цветя. На един диван до отворения прозорец, през който проникваха омайното благоухание на градината и лекият летен ветрец, лежеше млад мъж, много блед, с изтощен вид. До него седеше една жена, която се изправи, когато влязохме.

— Да изляза ли, Пърси? — запита тя.

Той ѝ стисна ръката, за да я задържи.

— Здравей, Уотсън — поздрави сърдечно той. — Никога нямаше да те позная с тези мустаци. А това, предполагам, е твоят прочут приятел господин Шерлок Холмс?

Представих Холмс с няколко думи, после двамата седнахме. Пълният млад човек бе излязъл, но сестра му остана. Болният продължаваше да държи ръката ѝ. Беше жена със забележителна

външност — възнисичка и позакръглена, но с красив матов цвят на лицето, с големи черни очи като на италианка и с буйна черна коса. На фона на нейния тен бледото лице на годеника ѝ изглеждаше още по-изморено и посърнало.

— Няма да ви губя времето — каза той, като се надигна от дивана. — Ще премина направо на въпроса без излишни предисловия. Бях щастлив и преуспяващ човек, господин Холмс, и ми предстоеше да се оженя, когато едно неочаквано и злополучно събитие провали цялото ми бъдеще. Както Уотсън може би ви е казал, работех във Форин офис и благодарение на влиянието на моя вуйчо лорд Холдхърст бързо се издигнах до доста отговорна длъжност. Когато стана министър на външните работи в сегашното правителство, вуйчо ми започна да ми възлага поверителни задачи и тъй като съумявах с умение и такт да ги доведа до успешен край, спечелих пълното му доверие. Преди около два месеца и половина — на 23 май, за да бъде по-точен — той ме повика в частния си кабинет и след като ме похвали за добрата работа, ми съобщи, че имал да ми възложи нова поверителна задача. „Това — каза той, като вдигна от писалището си един свитък сива хартия — е оригиналът на онзи таен договор между Англия и Италия, за който — казвам го със съжаление — вече са проникнали някои слухове в пресата. От изключително голямо значение е нищо повече да не се разчува за него. Посолствата на Франция и Русия биха платили огромни суми, за да научат съдържанието на този документ. Той не би напуснал писалището ми, ако не беше абсолютно наложително да се направи копие от него. Ти имаш писалище в кабинета си, нали?“ „Да, сър.“ „Вземи договора и го заключи там. Ще издам нареждане да останеш след работно време, когато другите си отидат, за да го препишеш на спокойствие, без някой да види с какво се занимаваш. След като свършиш, ще заключиш отново преписа и оригинала в писалището си и ще ми ги предадеш лично утре сутринта.“ Аз взех тези документи и...

— Извинете за миг — прекъсна го Холмс, — сами ли бяхте по време на този разговор?

— Съвсем сами.

— Голяма ли беше стаята?

— Десет метра на десет.

— В средата ли стояхте?

— Да, почти в средата.

— И говорехте тихо, нали?

— Да. Гласът на вуйчо ми поначало е изключително тих, а аз почти не проговорих.

— Благодаря ви — каза Холмс, като затвори очи. — Моля, продължете.

— Постъпих точно както той поръча: изчаках, докато другите чиновници си отидат. Един от тях обаче — Чарлс Горо, който работеше в моята стая, имаше да навакса някаква изостанала работа. Оставих го да работи и излязох да вечерям. Когато се върнах, вече си беше отишъл. Искаше ми се бързо да свърша, защото знаех, че Джоузеф, тоест господин Харисън, с когото току-що се запознахте, е в града и възнамерява да се върне в Уокинг с влака в единайсет часа. Искаше ми се и аз да се прибера заедно с него. Когато прегледах договора, веднага разбрах, че наистина е от изключителна важност и че вуйчо ми нищо не е преувеличил. Без да се впускам в подробности, мога да кажа, че той определяше позицията на Великобритания спрямо Тройното съглашение и предназначаваше политиката, която страната би следвала, в случай че френският флот вземе пълно надмощие над италианския в Средиземно море. Въпросите, засегнати в договора, бяха изключително военноморски. Накрая следваха подписите на висшите сановници. Аз набързо прехвърлих с поглед всичко това и се заех с преписването. Документът беше дълъг, написан бе на френски език и съдържаше двайсет и шест отделни клаузи. Преписвах колкото можех по-бързо, но в девет часа бях отхвърлил само девет клаузи и ми се струваше невъзможно да успея да свърша навреме, за да хвана влака в единайсет. Обзе ме сънливост след неотдавнашната вечеря, а и бях имал дълъг и уморителен работен ден. Чаша кафе щеше да избистри съзнанието ми. Всяка вечер в портиерската будка долу в подножието на стълбата оставаше дежурен портиер. Обикновено той вареше на спиртника си кафе за чиновниците, които понякога оставаха да работят извънредно. Натиснах звънеца, за да го повикам. За моя изненада на повикването се отзова жена — едра възрастна жена с груби черти на лицето, облечена в престилка. Тя ми обясни, че била жената на портиера и че идвала обикновено по това време, за да почисти. Поръчах ѝ да ми донесе кафе. Преписах още две клаузи и тъй като сънливостта ме налегна още повече, станах и се разтърках из стаята.

Кафето все не идваше и аз се чудех защо ли се бави. Отворих вратата и излязох навън, за да разбера. От стаята, в която работех, тръгна един слабо осветен коридор, който всъщност е единственият изход от нея. Коридорът свършва при вито стълбище, в чието подножие се намира будката на портиера. По средата на това стълбище има площадка с друг коридор. Този втори коридор води през друго тясно стълбище до черен вход, който се използва от прислугата, но служи и като пряк път за чиновниците, когато идват от улица „Чарлс“. Ето една приблизителна скица на мястото.

— Благодаря. Мисля, че съвсем ясно ви разбирам — отвърна Шерлок Холмс.

— Много важно е според мен да обърнете внимание на този момент. Аз слязох по стълбите до входното преддверие. Заварих портиера дълбоко заспал в будката си. Чайникът вреше толкова силно върху спиртника, че водата се плискаше по пода. Тъкмо протегнах ръка и се канех да разтърся човека, който продължаваше да спи дълбоко, когато един звънец над главата му иззвъня силно, сепна го и той се събуди. „А, господин Фелпс!“ — възкликна той, гледайки ме смутено. „Слязох да видя какво става с кафето ми.“ „Задрямал съм, докато чаках чайникът да заври, сър.“ Той погледна към мен, после вдигна очи към все още трептящия звънец и на лицето му се изписа удивление. „Щом вие сте тук, сър, тогава кой позвъни на звънеца?“ — попита портиерът. „Звънецът ли? Какъв звънец?“ — учудих се аз. „Звънецът от стаята, в която работите.“ Сякаш ледена ръка сграбчи сърцето ми. Значи в стаята, в която бях оставил договора разгърнат на масата, имаше някой. Изтичах като обезумял нагоре по стълбата и хукнах по коридора, но там нямаше никой, господин Холмс. Нямаше никой и в стаята. Всичко си беше така, както го бях оставил, само поверените ми документи бяха изчезнали от масата. Копието беше там, но оригинала го нямаше.

Холмс се поизправи на стола си и потри ръце. Явно бе, че случаят особено много му допада.

— И какво направихте тогава? — тихо попита той.

— Веднага съобразих, че крадецът е могъл да дойде само по стълбата, водеща към черния вход. Ако беше дошъл по другата, щях, естествено, да го срещна.

— Сигурен ли сте, че през цялото време не е стоял скрит в стаята или в коридора, който, както казахте, е бил слабо осветен?

— Напълно. Дори и мишка не би могла да се скрие нито в стаята, нито в коридора. Там просто няма място, където можете да се скриете.

— Благодаря. Моля, продължавайте.

— Портиерът разбра по пребледнялото ми лице, че съм се изплашил от нещо, и ме последва по стълбите. Двамата заедно изтичахме обратно по коридора и надолу по стръмните стъпала към улица „Чарлс“. Вратата долу беше затворена, но отключена. Отворихме бързо и изскочихме навън. Съвсем ясно си спомням, че точно в този момент от някаква съседна църква долетяха три мелодични камбанени удара. Часът беше десет без петнайсет.

— Това обстоятелство е много важно — каза Холмс, записвайки нещо върху маншета на ризата си.

— Нощта беше тъмна, валеше топъл дъждец. На улица „Чарлс“ нямаше никой, но на пресечката с „Уайтхол“ движението, както обикновено, продължаваше да е много оживено. Гологлави, както бяхме излезли, затичахме по тротоара. На ъгъла стоеше един полицаи. „Извършен е обир — задъхвайки се, изрекох аз. — Откраднат е много важен документ от Форин офис. Минавал ли е някой по тази улица?“ „Тук съм от четвърт час, сър — отвърна полицаят. — През това време мина само една висока възрастна жена с кашмирен шал.“ „О, това е била жена ми — извика портиерът. — Освен нея никой ли не е минавал?“ „Никой.“ „Явно крадецът е тръгнал в обратна посока“ — каза портиерът и ме задърпа за ръкава. Аз обаче бях убеден, че не е така, и опитите му да ме поведе в обратната посока още повече подсилиха съмненията ми. „Накъде отиде жената?“ — попитах. „Не зная, сър. Видях я, като мина, но нямах никаква причина да я проследявам. Явно бързаше.“ „Преди колко време беше това?“ „О, съвсем наскоро.“ „През последните пет минути ли?“ „Да, преди не повече от пет минути.“ „Не губете време, сър, сега всяка минута е скъпа — извика портиерът. — Повярвайте ми, моята старица няма нищо общо с това и елате да отидем към другия край на улицата. Е, щом не искате, ще отида сам“ — обяви той и хукна в обратната посока. Само след миг го настигнах и го хванах за ръкава. „Къде живееш?“ — попитах. „На «Айви лейн» №16, в Брикстън — отвърна той, — но не се подвеждайте по лъжлива следа, господин Фелпс. Елате да отидем на

другия край на улицата и да видим дали там няма да открием нещо.“ Нямахте да загубя нищо, ако последвах съвета му. Заедно с полицаия забързахме нататък, колкото да установим, че улицата е пълна с народ. Хората сновяха нагоре-надолу, явно всички устремени да се доберат по-скоро до сушина във влажната нощ. Не намерихме дори някой празноскитащ човек, който да ни каже минавал ли е оттам някой. Накрая се върнахме в министерството и изследвахме внимателно стълбището и страничния коридор, но без никакъв резултат. Коридорът към стаята ми е застлан с мек линолеум, по който лесно се забелязват всякакви следи. Разгледахме го най-старателно, но не открихме никакви отпечатъци от стъпки.

— През цялата вечер ли бе валяло?

— От около седем часа.

— Е, как тогава жената, която е влязла в стаята към девет часа, не е оставила следи с калните си обувки?

— Радвам се, че повдигате този въпрос. Тогава и на мен това ми мина през ума. Чистачките обаче имат навика да си свалят обувките в будката на портиера и да обуват терлици.

— Ясно. Значи не открихте никакви следи, макар и навън да бе валяло почти цялата вечер? Да, да, поредицата от събития е изключително интересна. Какво направихте след това?

— Изследвахме подробно и стаята. Тайна вратичка там няма, прозорците са на десетина метра над равнището на улицата, пък и двата бяха залостени отвътре. И да има някакъв капак на пода, не би могъл да се отвори, тъй като килимът е тежък, а таванът е най-обикновен, варосан. Готов съм да заложа живота си, че онзи, който е откраднал документите ми, е могъл да влезе единствено през вратата.

— А камината?

— Камина няма. Стаята се отоплява с печка. Шнурът на звънеца се намира от дясната страна на писалището ми. Онзи, който е звънял, е трябвало да заобиколи от дясната страна, за да го дръпне. Не разбирам обаче защо престъпникът е позвънил. Това си е една неразрешима загадка.

— Наистина случаят е необичаен. Какво предприехте след това? Предполагам, че сте претърсили стаята, за да видите дали неканеният гост не е оставил никакви следи, дали не е изпуснал например фас от пура, ръкавица, фиба за коса или друга някоя дреболия, нали?

— Не намерихме нищо такова.

— И миризма ли?

— Е, за това изобщо не се сетихме.

— А миризмата на тютюн например би могла да ни ориентира много при подобно разследване.

— Аз самият не пуша, така че бих усетил, струва ми се, миризма на тютюн. Нямаше никаква улика. Единственото, за което можехме да се заловим, бе, че жената на портиера — госпожа Тенджи, бе напуснала прекалено бързо мястото. Мъжът ѝ не можа да даде друго обяснение, освен че към този час жена му обикновено си тръгвала. Двамата с полицая решихме, че най-добре ще е да заловим жената, преди да е успяла да се освободи от документа, който, предполагаме, все още носеше със себе си. През това време тревогата вече бе стигнала до Скотланд ярд и детективът — господин Форбс, пристигна незабавно и се зае най-дейно със случая. Наехме файтон и след половин час бяхме на посочения адрес. Вратата ни отвори младо момиче — най-голямата дъщеря на госпожа Тенджи, както се оказа. Майка ѝ още не се беше върнала и тя ни покани да почакаме в предната стая. След десетина минути на външната врата се почука и тогава ние направихме много сериозна грешка, за която обвинявам себе си. Вместо да отидем и сами да отворим вратата, оставихме момичето да направи това. Чухме го да казва: „Мамо, тук са двама души, които искат да говорят с теб.“ Миг след това по коридора се чу тропот от тичащи крака. Форбс скочи и рязко отвори вратата на стаята. Двамата хукнахме към задната стая или към кухнята, не зная точно, но жената вече беше влязла там. В първия момент ни изглежда предизвикателно, но после, като ме позна, на лицето ѝ се изписа безкрайно учудване. „Божичко, но това е мистър Фелпс от министерството!“ — възкликна тя. „Хайде, хайде, а ти за кои ни взе, докато бягаше от нас?“ — попита моят спътник. „Помислих, че са съдия-изпълнителите — отвърна тя. — Имаме си малки неприятности с един дюкянджия.“ „Това май не е вярно — рече Форбс. — Имаме основание да смятаме, че си откраднала един важен документ от Форин офис и че затова изтича тук, за да се освободиш от него. Сега ще дойдеш с нас в Скотланд ярд, за да те обискират.“ Тя напразно протестираше и се съпротивяваше. Повикахме файтон и тримата потеглихме обратно. Преди това обаче огледахме внимателно кухнята

и най-вече огнището, за да проверим дали не бе унищожила ценния документ през краткото време, докато е била сама. Нямаше никаква следа от хартиени късчета или от пепел. Веднага щом стигнахме в Скотланд ярд, я предадохме на жената претърсвач и аз с мъчително безпокойство зачаках резултата. От документа нямаше и следа. Тогава всъщност за пръв път осъзнах цялата опасност на положението, в което бях изпаднал. До този момент бях действал, не бях имал време за размишления. Увереността, че ще си върна договора, бе толкова голяма, че и не дръзвах да помисля какви биха били последствията в случай на неуспех. Сега обаче нямаше какво повече да се прави и имах достатъчно свободно време, за да осъзная положението си. Беше ужасно. Уотсън ще ви каже, че още в училище бях нервно и чувствително момче. Такъв съм по природа. Помислих си за вуйчо и за колегите му от кабинета, за позора, който бях навлякъл на него, на себе си и на всички хора, свързани с мен. Какво значение имаше обстоятелството, че бях станал жертва на необичаен и злополучен инцидент? Подобни инциденти са недопустими, когато са заложени дипломатически интереси. Бях погубен, позорно и безвъзвратно погубен. Не помня какво съм направил. Струва ми се, че съм устроил някаква сцена. Смътно си спомням, че около мен се бяха събрали група детективи от Скотланд ярд и се опитваха да ме успокоят. Един от тях ме съпроводи до гара Ватерло и ме качи на влака за Уокинг. Предполагам, че щеше да ме придружи из целия път, ако със същия влак не пътуваше доктор Фериър, наш съсед. Той беше така любезен да поеме грижата за мен. Всъщност добре, че стана така, защото на гарата получих припадък и преди да стигнем до дома, напълно изгубих ума си. Можете да си представите какво е станало, когато цялата къща е била събудена от звъненето на доктора и са ме видели в това състояние. Горката Ани и майка ми били направо смазани. Доктор Фериър бе научил почти всичко от детектива, който ме бе съпроводил до гарата, и, в общи линии, им разказал какво се е случило, като разказът му, разбира се, не облекчил положението. На всички било ясно, че ще боледувам дълго, затова прогонили Джоузеф от слънчевата му спалня и я превърнали в болнична стая за мен. След това, господин Холмс, съм лежал тук в безсъзнание над два месеца, мятайки се в силно мозъчно възпаление. Ако не са били грижите на госпожица Харисън и на доктора, сега не бих разговарял с вас. Ани се е грижела

за мен през деня, през нощта в стаята ми е оставала наемна болногледачка, защото в пристъпите си на лудост съм бил способен на всичко. Разсъдъкът ми бавно се проясняваше, но едва последните три дни паметта ми се възвърна. Понякога ми се иска изобщо да не се бе възвръщала. Първото, което направих, беше да телеграфирам на господин Форбс, който се бе заел с разследването на случая. Той дойде и ме увери, че са направили всичко възможно, но не са успели да попаднат на никаква диря. Портиерът и жена му били разпитани най-подробно, без това да осветли ни най-малко въпроса. Подозренията на полицията паднали върху младия Горо, който, както може би си спомняте, бе останал да работи същата вечер извънредно. Оставането след работно време и френският му произход са били единствените основания, върху които се градяло подозрението. Всъщност аз започнах да работя едва след като той си бе отишъл, а семейството му наистина е от хугенотско потекло, но разбиранията и обичаите му са толкова английски, колкото са вашите и моите. Не са открили нищо, което да го уличи в участие в престъпното дело, и съмненията са отпаднали. Вие сте последната ми надежда, господин Холмс. Ако и вие не ми помогнете, завинаги ще загубя и честта, и положението си.

Изтощен от дългия разказ, болният се отпусна на възглавниците, а болногледачката му наля в една чаша някакво укрепващо лекарство. Холмс седеше мълчаливо с отметната назад глава и със затворени очи — поза, която би се сторила апатична на човек, който не го познава, но аз знаех, че тя означава най-голяма вглъбеност.

— Вашият разказ беше така изчерпателен — каза най-сетне той, — че ми оставихте твърде малко въпроси. Има обаче един, който е особено важен. Доверихте ли някому, че ви е възложена такава важна задача?

— Никому.

— Дори и на госпожица Харисън например?

— Дори и на нея. Аз не съм се връщал в Уокинг след получаването на нареждането и изпълнението му.

— И никой от близките ви не е минавал случайно да ви види?

— Никой.

— Знае ли някой от тях разположението на помещенията в министерството?

— О, да. Водил съм всички да го разглеждат.

— Впрочем тези въпроси са неуместни, щом не сте казвали никому нищо за договора.

— Никому нищо не съм казвал.

— А знаете ли нещо повече за портиера?

— Нищо, освен че е служил дълго във войската.

— В кой полк?

— Доколкото съм чувал, в Колдстриймския.

— Благодаря ви. Вярвам, че ще мога да взема по-подробни сведения от Форбс. Органите на властта се справят блестящо при събирането на факти, макар че невинаги съумяват да ги оползотворят. Какво прекрасно нещо е розата!

Той мина покрай дивана, отиде до прозореца, където изправи кълмналото стъбълце на една мъхава роза, и се загледа в прекрасното съчетание на червеното със зеленото. За мен това беше непознатата черта в характера на Холмс, защото дотогава не го бях виждал да проявява такъв голям интерес към творенията на природата.

— Никъде другаде дедукцията не е тъй необходима, както в религията — рече той, облягайки гръб на капаците на прозорците. — Умният човек може да направи от нея точна наука. И според мен цветята са най-голямото доказателство за милосърдието на провидението. Всички други неща — способностите, желанията, храната ни, наистина са от първа необходимост за съществуването ни. Но тази роза е допълнителен дар. Мирисът и цветът ѝ са украса на живота, а не необходимо условие за него. И само на милосърдието на провидението дължим тези допълнителни дарове. Затова ще кажа отново, че трябва много да се уповаваме на цветята.

По време на тази тирада Пърси Фелпс и годеницата му гледаха Холмс с учудване и по лицата им бе изписано доста голямо разочарование. Стиснал в пръстите си розата, той бе изпаднал в някакъв унес. Това състояние продължи няколко минути и бе нарушено от младата дама, която попита с известна рязкост в тона:

— Виждате ли някакви изгледи за разрешаване на загадката, господин Холмс?

— О, загадката ли? — отвърна Холмс, като се сепна и се върна към действителността. — Би било глупаво да се отрича, че случаят е крайно объркан и сложен, но мога да ви обещаая, че ще се заема с него и ще ви държа в течение на всяко нещо, което ми направи впечатление.

— А съзирате ли някаква диря?

— Вие ме насочихте вече към седем, но аз, разбира се, трябва да ги проверя, преди да мога да се произнесе за стойността им.

— Съмнявате ли се в някого?

— Съмнявам се в себе си...

— Моля?

— Съмнявам се в себе си, защото твърде прибързано правя изводи.

— А защо тогава не отидете в Лондон, за да подложите на проверка изводите си?

— Съветът ви е отличен, госпожице Харисън — рече Холмс и стана. — Тъкмо това, струва ми се, трябва да направим, Уотсън. А вие, господин Фелпс, не хранете предварително лъжливи надежди. Историята е много заплетена.

— С трескаво вълнение ще очаквам да ви видя отново — извика дипломатът.

— Добре, добре, ще дойда утре със същия влак, макар че повече от вероятно е новините ми да не са много изчерпателни.

— Бог да ви поживи, господин Холмс, загдето обещаваме да дойдете — с вълнение изрече нашият клиент. — Получавам нови сили за живот, като знам, че нещо се прави. Впрочем получих писмо от лорд Холдхърст.

— Ха, така ли? И какво ви пише той?

— Писмото му е хладно, но не остро. Предполагам, че тежкото ми заболяване го е възпряло да прояви суровост. Отново повтаря, че въпросът е от изключителна важност, и добавя, че няма да бъдат предприети никакви стъпки по отношение на бъдещето ми — имайки предвид, разбира се, моето уволнение, — докато не се възстановя и имам възможност да поправа по някакъв начин нещастиято.

— Е, това е разумно и деликатно от негова страна — отбеляза Холмс. — Хайде, Уотсън, че ни чака цял ден работа в града.

Господин Джоузеф Харисън ни откара до гарата и не след дълго вече се носехме с портсмътския влак. Холмс беше потънал в дълбок размисъл и до железопътния възел Клапъм почти не отвори уста.

— Много е приятно да влизаш в Лондон по някоя от тези прокарани високо линии, които ти дават възможност да се любиш на къщите долу, както им се любиме ние сега.

Помислих, че се шегува, защото гледката беше твърде мрачна и окаяна, но той побърза да се изясни:

— Погледни онези големи уединени групи здания, които се издигат над сивата настилка като тухлени островчета сред оловносиво море!

— Това са общинските училища.

— Не, драги, това са маяци. Маяците на бъдещето. Капсулки, пълни със стотици лъскави семенца, от които утре ще поникне една по-умна и по-добра Англия. Предполагам, че този човек — Фелпс, не пие?

— Не допускам.

— Нито пък аз. Но сме длъжни да вземем под внимание всяка възможност. Нещастникът е затънал в много дълбока вода и е доста съмнително дали ще можем да го измъкнем на брега. Какво ти е впечатлението от госпожица Харисън?

— Момиче със силен характер.

— Да, но е добър човек, ако не се заблуждавам. Тя и брат ѝ са единствените деца на някакъв фабрикант на железария от графство Нортъмбърланд. Фелпс се е сгодил за нея миналата зима, а след това тя, придружена от брат си, е дошла, за да бъде представена на близките му. Тогава се е случила бедата и тя останала да се грижи за любимия си, а брат ѝ Джоузеф, който се чувствал много удобно при тях, също е останал. Както виждаш, вече съм събрал отделни сведения. Днешният ден обаче ще бъде ден на истинско разследване.

— Моята практика... — започнах аз.

— О, ако смяташ, че твоите случаи са по-интересни от моите... — прекъсна ме малко остро Холмс.

— Исках само да кажа, че моята практика няма да пострада за ден-два, тъй като сега е най-мъртвият сезон в годината.

— Отлично — рече Холмс, възвръщайки доброто си настроение. — В такъв случай ще разследваме нещата заедно. Мисля, че първо трябва да се срещнем с Форбс. Той навярно би могъл да ни даде сведенията, които са ни нужни, докато се ориентираме от коя страна да подхванем случая.

— Ти каза, че си открил диря.

— Да, не една, а няколко, но трябва да направим някои допълнителни справки, за да проверим доколко са верни. Най-трудно

се разкрива безпричинното престъпление. Това обаче не е безпричинно. Кой би могъл да се възползва от него? На първо място, френският посланик, след това руският посланик, освен тях всеки, който би могъл да го продаде на единия от двамата, и, накрая, лорд Холдхърст.

— Лорд Холдхърст?

— Е, не е изключено един държавник да изпадне в такова положение, че да не съжалява, ако такъв документ случайно бъде унищожен.

— Да, но не и държавник с почтеното име на лорд Холдхърст.

— Това е една възможност и ние не можем да си позволим да я пренебрегваме. Затова днес ще се срещнем с достопочтения лорд. Междувременно вече предприех началните стъпки в разследването.

— Вече?

— Да. От гарата в Уокинг изпратих по телеграфа едно обявление до всички вечерни вестници в Лондон. Ще излезе тази вечер във всеки от тях.

Той ми подаде едно листче, откъснато от бележника му, на което беше написано с молив:

10 лири награда. Търси се номерът на файтона, който е оставил пътник при или близо до вратата на Форин офис на улица „Чарлс“ в десет без петнайсет вечерта на 23 май. Отнесете се до улица „Бейкър“ №221-Б.

— Смяташ, че крадецът е дошъл с файтон?

— И да не е така, няма да ни навреди. Но ако е вярно твърдението на господин Фелпс, че нито в стаята, нито в коридора има място, където може да се скрие човек, несъмнено престъпникът е дошъл от вън. А щом допускаме, че е пристигнал от вън в такава дъждовна вечер и не е оставил мокри следи по линолеума, изследван само няколко минути след преминаването му, твърде вероятно е да е дошъл с файтон. Да, мисля, че спокойно можем да направим това заключение.

— Звучи правдоподобно.

— Това е една от дирите, за които говорех. Може и да ни изведе някъде. И звънецът, разбира се, една от характерните особености на случая. Защо е извънял звънецът? Дали крадецът е дръпнал шнура ей тъй, просто за предизвикателство? Или го е сторил някой, който е бил заедно с крадеца в стаята и е искал да предотврати престъплението? Или е било случайност? Или...

Холмс отново изпадна в онова състояние на дълбок и мълчалив размисъл, от което преди малко беше излязъл, но на мен ми се стори — тъй като познавах всяко негово настроение, — че внезапно му бе хрумнала някаква нова възможност.

Когато пристигнахме, часът беше три и двацет. Хапнахме набързо в бюфета и веднага продължихме за Скотланд ярд. Холмс беше телеграфирал на Форбс и когато влязохме при него, той вече ни чакаше. Беше дребен хитър човек с будно, но крайно неприветливо изражение на лицето. Държеше се с нас изключително хладно, особено като разбра по каква работа сме дошли.

— Чувал съм неведнъж за вашите методи на работа, господин Холмс — каза той язвително. — Вие с готовност използвате всички сведения, които полицията е в състояние да ви предостави, а после довършвате сам случая, като с това направо я zlepоставяте.

— Напротив — рече Холмс. — От последните ми петдесет и три случая моето име е фигурирало само в четири, а полицията получи всички заслуги за останалите четирийсет и девет. Не ви се сърдя, че не знаете това, защото още сте млад и неопитен. Но ако искате да напреднете в новата си служба, трябва да работите заедно с мен, а не против мен.

— Бих се радвал да получа от вас някои указания — каза Форбс, променяйки тона, — тъй като с този случай още не съм стигнал доникъде.

— Какво сте направили досега?

— Разследвах портиера Тенджи. Напуснал е войската с много добра характеристика и не можем да открием никакви улики срещу него. Жена му обаче не е стока. Мисля, че знае по въпроса повече, отколкото казва.

— Нея разследвахте ли я?

— Пуснахме подире ѝ една от нашите сътруднички. Госпожа Тенджи обича да пие. Нашата сътрудничка е била на два пъти с нея, но

старицата си е била пийнала здравата, така че не е успяла да изкопчи нищо.

— Разбрах, че в къщата им са ходили съдия-изпълнители.

— Да, но дългът е бил изплатен.

— Откъде са взели парите?

— И това проверихме. Той е очаквал да получи пенсията си, освен туй не забелязахме никакви признаци, че разполагат с пари.

— Какво обяснение даде госпожа Тенджи за това, че именно тя се е отзовала, когато господин Фелпс е позвънил за кафето?

— Каза, че мъжът ѝ бил много уморен и затова решила да го отмени.

— Да, наистина, че малко по-късно е бил сварен да спи на стола. Е, значи срещу тях не е открито нищо злепоставящо освен лошата слава на жената. Попитахте ли я защо онази вечер толкова много е бързала да си отиде, че дори е привлякла с това вниманието на полицая?

— Била останала по-късно от обичайното и искала да се прибере по-бързо.

— Изтъкнахте ли ѝ факта, че вие с господин Фелпс сте тръгнали двайсетина минути по-късно за дома ѝ, а сте пристигнали преди нея?

— Тя го обясни с различната скорост на автобуса и файтона.

— А отговори ли ви защо, след като е влязла в къщата, е изтичала право в кухнята?

— Защото там държала парите, с които трябвало да се заплати със съдия-изпълнителя.

— Значи ви е дала отговор на всичко. Попитахте ли я дали, когато си е отивала, не е срещнала или не е видяла някой да се шляе по улица „Чарлс“?

— Не била видяла никого освен полицая.

— Е, както виждам, разпитали сте я най-обстойно. А какво друго предприехте?

— Два месеца подред следихме чиновника Горо, но съвсем безрезултатно. И срещу него не можем да докажем нищо.

— Нещо друго?

— Нямаме за какво да се заловим, липсват каквито и да било улики.

— Изградихте ли си вече някакво мнение за това, как е иззвънял звънецът?

— Не, и трябва да призная, че никак не мога да проумея този факт. Доста смел е бил оня, който и да е бил, който си е позволил да вдигне такъв шум.

— Да, постъпката наистина е странна. Много ви благодаря за всичко, което споделихте с нас. Ако успее да открие човека, ще ви се обадя. Да вървим, Уотсън!

— Накъде сега? — попитах, като излязохме от канцеларията на Форбс.

— Отиваме да поговорим с лорд Холдхърст, министър на външните работи и бъдещ министър-председател на Англия.

Имахме късмет да сварим лорд Холдхърст в кабинета му на „Даунинг стрийт“ и щом Холмс изпрати картичката си, незабавно бяхме поканени да се качим. Държавникът ни прие с присъщата му старомодна вежливост и ни настани да седнем в удобните кресла от двете страни на камината. Застанал на килимчето между нас със слабата си висока фигура, с острите, но благи черти на лицето си, с начупената, преждевременно побеляваща коса, той представляваше онзи не особено често срещан тип истински благородник.

— Вашето име ми е познато, господин Холмс — каза той с усмивка. — И, разбира се, излишно е да се преструвам, че не знам целта на посещението ви. В нашето министерство има само едно-единствено събитие, което би могло да привлече вниманието ви. Мога ли да ви попитам от чие име действате?

— От името на господин Пърси Фелпс — отвърна Холмс.

— А, моят злощастен племенник! Навярно разбирате, че тъкмо поради роднинството ни за мен е още по-невъзможно да го прикрия по какъвто и да било начин. Страхувам се, че този инцидент ще се отрази пагубно върху кариерата му.

— А ако документът се намери?

— Тогава би било друго, разбира се.

— Искам да ви задам един-два въпроса, лорд Холдхърст.

— С удоволствие ще ви осведомя за всичко, доколкото мога, разбира се.

— В тази стая ли дадохте нареждането за преписването на документа?

— Да.

— В такъв случай едва ли някой е могъл да ви подслуша?

— Това е извън всякакво съмнение.

— Споменавали ли сте пред някого, че имате намерение да дадете договора за преписване?

— Пред никого.

— Сигурен ли сте в това?

— Напълно.

— Е, добре, щом като вие не сте казали никому и господин Фелпс също не е казал никому, и никой друг освен вас не е знаел нищо по въпроса, значи присъствието на крадеца в стаята е било чиста случайност. Видял е удобен случай и се е възползвал от него.

Държавникът се засмя.

— Това вече е извън моята компетентност — рече той.

Холмс се замисли за миг.

— Има и един друг, много важен момент, по който бих искал да поговоря с вас — каза той. — Доколкото ми е известно, вие сте се опасявали от тежки последици, ако подробностите на този договор станат известни, нали?

По изразителното лице на държавника премина сянка.

— Да, много тежки последици наистина.

— Те настъпиха ли?

— Не още.

— Ако договорът е попаднал, да речем, във френското или пък в руското посолство, смятате ли, че щяхте да научите това?

— Да, щях да науча — отвърна лорд Холдхърст с мрачно изражение.

— Е, добре, след като са изтекли близо два месеца и половина, а не се е чуло още нищо, не би било неестествено да се предположи, че по някаква причина договорът не е попаднал у тях, нали?

Лорд Холдхърст сви рамене:

— Едва ли можем да допуснем, господин Холмс, че крадецът е взел договора, за да го сложи в рамка и да си го гледа.

— Може би изчаква по-добра цена.

— Ако почака още малко, няма да получи нищо. След няколко месеца договорът вече няма да представлява тайна.

— Това е много важно — рече Холмс. — Разбира се, би могло да се предположи също, че крадецът внезапно е заболял.

— Че е получил мозъчно възпаление например? — попита държавникът и хвърли бърз поглед към приятеля ми.

— Нямам предвид това — рече невъзмутимо Холмс. — А сега, след като отнехме толкова много от скъпоценното ви време, довиждане, лорд Холдхърст.

— Желая ви успех в разследването независимо кой ще се окаже престъпникът — отвърна лордът, като ни изпрати с поклон при вратата.

— Представителен човек — отбеляза Холмс, като излязохме на улица „Уайтхол“, — но очевидно не му е лесно да поддържа положението си. Далеч не е богат, а има много нужди. Ти, разбира се, забеляза, че подметките на обувките му са сменяни, нали? Няма повече да те задържам, Уотсън, и да те откъсвам от работата ти. За днес няма намерение да предприемам нищо друго, освен ако не получа отговор на обявлението за файтона. Ще ти бъда обаче крайно задължен, ако ме придружиш утре до Уокинг със същия влак.

На другата сутрин се срещнах с него според уговорката и тръгнахме заедно за Уокинг. Не беше получил отговор на обявата, значи никаква нова светлина не бе хвърлена върху случая. Лицето на Холмс беше каменно като на индианец — изражение, което лесно постигаше, когато пожелаеше — и не можех да разбера доволен ли е или не от развитието на събитията. Доколкото си спомням, разговаряхме за Бертийоновата измервателна система и той изразяваше възторжено уважението си към френския учен.

Заварихме нашия клиент все още под грижите на преданата му болногледачка, но видът му значително се бе подобрил в сравнение с предния ден. Когато влязохме, той стана без усилие от дивана и ни приветства.

— Някакви новини? — попита той нетърпеливо.

— Както и очаквах, отчетът ми е неудовлетворителен — каза Холмс. — Говорих с Форбс, говорих и с вуйчо ви и предприех някои разследвания, които може и да доведат до нещо.

— Значи, не сте загубили надежда?

— Ни най-малко.

— Бог да ви поживи за тези думи! — извика госпожица Харисън.
— Ако не загубим кураж и търпение, накрая истината ще излезе наяве.

— Ние имаме да ви разказваме повече, отколкото вие на нас — каза Фелпс, като седнаше отново на дивана.

— И аз се надявах, че ще бъде така.

— Да, миналата нощ имахме преживяване, което може да се окаже нещо доста сериозно — докато говореше, лицето на Фелпс помръкна, а в очите му припламна нещо, което приличаше на страх. — Започвам да мисля — продължи той, — че неволно съм станал център на някакъв ужасен заговор и че не само кариерата, но и животът ми е в опасност.

— Така ли! — възкликна Холмс.

— Звучи невероятно, защото, доколкото ми е известно, нямам нито един враг. И все пак след снощната преживелица не мога да направя друг извод.

— Разкажете ми, моля, какво се е случило.

— Снощи за пръв път спях без болногледачка в стаята. Чувствах се много добре и реших, че мога да мина без нея. Оставих обаче нощната лампа да свети. Задрямал съм към два часа след полунощ, но се събудих внезапно от слаб шум. Все едно мишка гризеше дърво. Полежах известно време и се ослушах, оставайки с впечатлението, че действително е мишка. После шумът стана по-силен и внезапно откъм прозореца долетя рязко металическо изтракване. Седнах в леглото изумен. Сега вече нямаше никакво съмнение относно природата на тези шумове. Слабият шум очевидно бе причинен от опит да се вкара някакъв инструмент в цепнатината между рамките на прозореца, а металическото изтракване — от избутването на резето. После за десетина минути настъпи тишина. Вероятно навън изчакваха да разберат дали шумът не ме бе събудил. След това чух слабо изскърцване, сякаш прозорецът бавно се отваряше. Не издържах повече, защото нервите ми не са вече това, което бяха преди. Сkochих от леглото и разтворих широко капациите. Един мъж се бе привел към прозореца. Успях да го зърна само за миг, защото, докато се усетя, изчезна. Беше загърнат с наметка, която закриваше долната част на лицето му. В едно обаче съм напълно сигурен: държеше някакво оръжие в ръка. Стори ми се, че е дълъг нож. Съвсем ясно видях блясъка му, когато мъжът се обърна и побягна.

— Много интересно — отбеляза Холмс. — И какво направихте след това, моля?

— Ако бях по-здрав, щях да го последвам през отворения прозорец, но за съжаление можех само да позвъня, за да разбудя къщата. С това загубих доста време, тъй като звънецът звъни в кухнята, а прислугата спи на горния етаж. Тогава започнах да викам и така успях да събудя Джоузеф, а той събуди останалите. Джоузеф и конярят откриха следи в цветната леха под прозореца, но напоследък сушата бе толкова голяма, че не са могли да проследят дирята през тревата. На едно място по дървената ограда към пътя личали следи, сякаш някой се е прехвърлял, отчупвайки едно парченце от горния край на дъската. Не съм казал още нищо на местната полиция, защото исках най-напред да чуя вашето мнение.

Разказът на нашия клиент, изглежда, направи силно впечатление на Шерлок Холмс. Той стана от стола и закрачи из стаята, обзет от неудържима възбуда.

— Нещастieto никога не идва само — добави Фелпс с усмивка, макар да бе очевидно, че нощната преживелица го бе разстроила доста.

— Вие безспорно сте си получили вече дела — каза Холмс. — Смятате ли, че ще можете да излезете, за да се поразходим около къщата?

— О, с удоволствие бих излязъл малко на слънце. Джоузеф също ще дойде.

— И аз — обади се госпожица Харисън.

— Боя се, че вие не бива да идвате — каза Холмс, като поклати глава. — Дори ще ви помоля да останете седнала на мястото си, както бяхте преди.

С израз на неудоволствие младата жена седна отново. Брат ѝ обаче се присъедини към нас и четиримата излязохме. Заобиколихме моравата и се отправихме към прозореца на младия дипломат. Както ни бе казал, в цветната леха личаха следи, но полузаличени и неясни. Холмс се наведе за миг над тях, после се изправи и сви рамене.

— Едва ли някой може да разбере нещо от тях — каза той. — А сега да обиколим къщата, за да видим защо крадецът е избрал именно тази стая. Според мен големите прозорци на салона и на трапезарията биха били много по-привлекателни за него.

— Да, но се виждат от пътя — обади се Джоузеф Харисън.

— Да, разбира се. А тук има и една врата, която би могъл да се опита да насили. За къде води?

— Това е черният вход, през който се снабдява къщата. Нощем, естествено, е заключен.

— Безпокоили ли са ви по такъв начин и преди?

— Не — отвърна нашият клиент.

— Имате ли у дома сребърни прибори или нещо друго, което би привлякло крадци?

— Нищо.

Холмс се разхождаше около къщата с ръце в джобовете с такъв нехаен вид, който беше съвсем необичаен за него.

— Вие, както разбирам — обърна се той към Джоузеф Харисън, — сте открили някакво място на оградата, където се е катерил човек. Искам да хвърля един поглед.

Младият мъж ни отведе до една разцепена в горния край дъска, от която висеше малко парче дърво. Холмс го доотчупи и го разгледа внимателно.

— Смятате ли, че това е станало миналата нощ? Не ви ли се струва, че е по-стара работа?

— Възможно е.

— Не личи и някой да е скачал от другата страна, няма никакви следи. Не, не, едва ли тук ще можем да открием нещо. Да се върнем в спалнята и да обсъдим въпроса.

Пърси Фелпс крачеше едва-едва, облегал на ръката на своя бъдещ шурей. Двамата с Холмс прекосихме бързо моравата и стигнахме до отворения прозорец на спалнята доста преди другите.

— Госпожице Харисън — изрече Холмс с особено възбуден глас, — трябва да останете през целия ден там, където сте сега. Това е изключително важно.

— Разбира се, господин Холмс, щом желаете — отвърна с готовност, макар и доста учудена, девойката.

— Като тръгнете да си лягате, заключете тази врата отвън и вземете ключа със себе си. Обещайте ми, че ще го сторите.

— А Пърси?

— Той ще дойде с нас в Лондон.

— А аз ще остана тук?

— Това е за негово добро. Вие можете да му помогнете. Моля ви, обещавайте ми бързо!

В мига, когато другите двама се приближиха, тя кимна утвърдително.

— Защо си се свряла там, Ани? — извика брат ѝ. — Излез на слънце.

— Не, благодаря, Джоузеф. Малко ме боли главата, а стаята е така приятно прохладна, действия ми успокояващо.

— Е, какво предлагате сега, господин Холмс? — попита нашият клиент.

— Докато разследваме този по-маловажен случай, не бива да изпускаме от очи по-съществения. Ще ми помогнете извънредно много, ако дойдете с нас в Лондон.

— Веднага ли?

— Щом се пригответе. Да речем, след час.

— Чувствам се достатъчно силен и бих могъл да дойда, щом смятате, че ще ви бъда полезен.

— И то много.

— Може би ще искате да остана и да ношувам там?

— Тъкмо това щях да ви предложа.

— В такъв случай моят снощен приятел, ако реши пак да ме посети, ще види, че птичката е отлетяла. Ние изцяло сме във вашите ръце, господин Холмс, затова трябва да ни кажете какво точно искате да направим. Може би ще предпочетете Джоузеф също да дойде, за да се грижи за мен?

— О, не. Както знаете, моят приятел Уотсън е лекар, той ще поеме тази грижа. Ако ни разрешите, ще обядваме тук и после тримата заедно ще потеглим за града.

Стана така, както предложи Холмс, а съгласно нареждането му госпожица Харисън се извини, че не може да напусне спалнята. Не можех да разбера какво целеше с тези ходове приятелят ми. Може би искаше да държи девойката настрана от Фелпс, който, радостен от оздравяването си и от перспективата за действие, обядваше с нас в трапезарията. Холмс обаче ни бе приготвил още по-голяма изненада. На гарата, след като ни настани в купето, той заяви най-спокойно, че няма намерение да напуска Уокинг.

— Искам да изясня една-две дреболии, преди да тръгна — рече той. — Вашето отсъствие, господин Фелпс, в известен смисъл доста ще ми помогне. Уотсън, ще ми направиш голяма услуга, ако заведеш нашия приятел на улица „Бейкър“ и останеш там с него, докато си дойда. За щастие сте съученици, така че ще имате за какво да си говорите. Господин Фелпс може да спи в стаята за гости. Ще бъда при вас за закуската — има един влак, който пристига на гара Ватерло в осем часа.

— А какво ще стане с разследването в Лондон? — попита разочаровано Фелпс.

— Можем да го оставим за утре. Мисля, че сега съм по-необходим тук.

— Моля ви, съобщете в Брайърбре, че се надявам да се върна утре вечер — извика Фелпс, когато влакът потегли.

— Едва ли ще се върна в Брайърбре — отвърна Холмс и ни махна весело с ръка.

По пътя двамата с Фелпс обсъждахме случая, но нито той, нито аз успяхме да открием основателна причина за тази промяна в развитието на събитията.

— Предполагам, че иска да открие следите на снощния крадец, ако изобщо допуснем, че е бил крадец. Аз лично не смятам, че е обикновен опит за кражба.

— А какво е тогава според теб?

— Ей Богу, можеш да го отдадеш на слабите ми нерви, но съм убеден, че съм заплетен в някаква тайна политическа интрига и че по някаква непонятна за мен причина се стремят да ме убият. Звучи самомнително и нелепо, но съди по фактите! Защо един крадец ще се опита да проникне чрез взлом в спалня, където не би могъл да разчита на особена плячка, и защо ще е с дълъг нож в ръка?

— Сигурен ли си, че това не е било сгъваем лост, с какъвто обикновено си служат крадците?

— Не, беше нож. Видях съвсем ясно блясъка на острието.

— Но защо, за Бога, ще те преследват с такава омраза?

— Там е въпросът.

— Е, добре, ако Холмс е на същото мнение, това обяснява постъпката му, нали? Ако допуснем, че теорията ти е вярна и ако той успее да пипне човека, който те е застрашавал миналата нощ, лесно ще

попадне и по дирите на военноморския договор. Немислимо е да имаш двама врагове — един, който те обира, и друг, който заплашва живота ти.

— Но господин Холмс заяви, че няма да се връща в Брайърбре.

— Познавам го вече доста отдавна — отвърнах аз, — но не помня случай, при който да е правил нещо, без да има основателна причина.

После разговорът ни премина на други теми. Денят беше изтощителен за мен. Фелпс бе все още слаб след дългото боледуване, а и от злополучията бе станал нервен и раздразнителен. Напразно се опитвах да събудя любопитството му с разкази за Афганистан и Индия, със специални въпроси и изобщо с нещо, което би отвлякло вниманието му. Той все се връщаше към изчезналия договор, задаваше си въпроси и се мъчеше да им отговори, разсъждаваше за това, какво прави сега Холмс, какви стъпки ще предприеме лорд Холдхърст и какви новини ще получи на сутринта. Вечерта се точеше бавно, а мъчителното му безпокойство все повече нарастваше.

— Безрезервно ли вярваш на Холмс? — попита той.

— Пред мен е извършвал забележителни неща.

— Но никога не е разкривал тъй неясен и заплетен случай, като този, нали?

— Напротив. Знам, че е разрешавал въпроси, за които е имал по-малко данни, отколкото при твоя случай.

— Но не когато са били засегнати такива важни интереси?

— Това не знам. Знам само, че е действал от името на три европейски кралски фамилии, и то по въпроси от изключително важно естество.

— Ти го познаваш добре, Уотсън. Той е толкова затворен човек, че изобщо не мога да го разбера. Как смяташ, дали не е загубил вече надежда? Дали е уверен, че ще постигне успех?

— Не е казал нищо.

— Това е лош признак, нали?

— Напротив. Забелязал съм, че когато не е попаднал на следа, говори за това. Попадне ли обаче, без все още да е напълно сигурен, че именно нея трябва да следва, мълчи. Хайде, скъпи приятелю, не можем да оправим нещата, като се изнервяме така, затова те моля — иди си легни, за да посрещнеш бодър онова, което ни очаква утре.

Накрая успях да склоня моя приятел да последва съвета ми, макар и да ми беше ясно, че поради силната възбуда няма голяма надежда да заспи. Настроението му, изглежда, зарази и мен, защото и аз до среднощ се мятах буден в леглото, разсъждавах над тази странна история и измислях стотици теории, една от друга по-неправдоподобни. Защо Холмс остана в Уокинг? Защо накара госпожица Харисън да седи целия ден в стаята на болния? Защо взе такива предпазни мерки, та хората от Брайърбре да не разберат, че възнамерява да остане? Блъсках си ума, докато накрая съм заспал, изтощен от усилията да намеря някакво задоволително обяснение за всички тези факти.

Събудих се в седем часа. Веднага отидох в стаята на Фелпс и го заварих блед и изтощен от безсънната нощ. Първият му въпрос беше дали Холмс вече не е пристигнал.

— Ще бъде тук точно когато ни е казал — отвърнах.

Думите ми наистина се потвърдиха, защото малко след осем пред вратата спря една двуколка и от нея слезе нашият приятел. От прозореца видяхме, че лявата му ръка е бинтована и че лицето му е много мрачно и бледо. Той влезе в къщата, но мина известно време преди да се появи горе.

— Прилича на човек, когото са били — каза Фелпс.

Трябваше да се съглася с него.

— В края на краищата — казах — разрешението на загадката може би се крие тук, в града.

Фелпс изпъшка.

— Не зная защо — рече той, — но възлагах твърде много надежди на неговото завръщане. Вчера ръката му не беше превързана, нали? Каква ли може да е причината?

— Ранен ли си, Холмс? — попитах приятеля си, когато влезе в стаята.

— Ами, това е само драскотина, която се дължи на собствената ми несръчност — отвърна той, като ни кимна за поздрав. — Трябва да ви кажа, господин Фелпс, че вашият случай беше един от най-заплетените, с които съм се занимавал.

— Страхувах се, че няма да ви е по силите.

— Наистина ми струваше голямо усилие.

— Тази превръзка говори за някакво премеждие — казах аз. — Няма ли да ни разкажеш какво се е случило?

— След като закусим, драги ми Уотсън. Не забравяй, че тази сутрин цели пет километра съм дишал въздуха на Съри. Предполагам, че не се е получил отговор на обявлението ми за файтона? Е, в края на краищата не можем да разчитаме на успех във всичко.

Масата бе сложена и аз тъкмо се канех да позвъня, когато госпожа Хъдсън се появи с чая и кафето. След малко внесе и блюдата със закуската и тримата насядахме около масата. Холмс — с лаком вид, аз — с любопитство, а Фелпс — потънал в дълбоко униние.

— Госпожа Хъдсън достойно се е справила — рече Холмс, вдигайки капака на един съд, в който имаше пиле с къри. — Общо взето, кухнята ѝ е малко бедна, но в закуските е изобретателна като шотландка. Какво ли има в блюдото пред теб, Уотсън?

— Шунка с яйца — отговорих.

— Отлично! А вие какво ще желаете, господин Фелпс: пиле с къри, шунка с яйца или ще опитате третото блюдо?

— Благодаря, не мога да хапна нищо — отвърна Фелпс.

— Е, хайде, хайде! Опитайте блюдото пред вас!

— Благодаря, наистина не ми се яде.

— Добре тогава — каза Холмс и намигна дяволито, — предполагам, че нямате нищо против да сервирам на мен?

Фелпс вдигна капака, нададе силен вик и се загледа втренчено пред себе си с лице, бяло като чинията. На подноса лежеше свитък от синкавосива хартия. Фелпс го грабна, разгърна го жадно и като го притисна до гърдите си, затанцува лудешки из стаята, крещейки от радост. След това се отпусна в едно кресло, толкова слаб и изтощен от вълнение, че трябваше да му налеем малко бренди в гърлото, за да не припадне.

— Хайде, хайде! — рече Холмс, тупайки го успокоително по рамото. — Не беше хубаво от моя страна да ви го съобщавам така внезапно, но Уотсън ще ви каже, че малко си падам по ефектните жестове.

Фелпс го сграбчи за ръката и я целуна.

— Бог да ви благослови! — възкликна той. — Вие спасихте честта ми.

— Но и моята, както знаете, беше поставена на карта — каза Холмс. — Мога да ви уверя, че на мен също ми е толкова неприятно, ако не успея да разкрия някой случай, колкото и на вас, ако се провалите при изпълнението на някое поръчение.

Фелпс напъха скъпоценния документ в дълбокия вътрешен джоб на жакета си.

— Съвестно ми е да ви бавя повече за закуската, макар че умирам от любопитство да узная как се добрахте до него и къде е бил досега.

Шерлок Холмс изпи набързо чаша кафе и се зае с шунката с яйца. После стана, запали лулата си и се настани удобно в своя стол.

— Ще ви разкажа какво направих най-напред и как се разви всичко след това — започна той. — Като се разделих с вас на гарата, се поразходих из прелестната природа на Съри и стигнах до селцето Рипли. В странноприемницата изпих чаша чай, като не забравих да напълня плоската си джобна бутилка и да сложа няколко сандвича в джоба си. Вечерта тръгнах за Уокинг и малко след залез-слънце бях вече на главния път до Брайърбре. Почаках пътят да опустее, а той май никога не е особено оживен, и се прехвърлих през оградата в парка.

— Но вратата сигурно е била отворена! — възкликна Фелпс.

— Да, но аз си имам свое разбиране за тези неща. Изтичах до мястото, където се издигат трите елови дървета, и под прикритието им пристъпих напред, като се стараех да избягна на всяка цена риска да ме видят от къщата. После легнах сред храстите от другата страна и запълзах, както личи от неугледния вид на панталона ми, докато стигнах до групичката рододендрони точно срещу прозореца на вашата спалня. Там приклеках и зачаках. Транспарантът в стаята ви не беше спуснат и аз виждах госпожица Харисън, която четеше до масата. В десет без петнайсет тя затвори книгата, залости капациите и се оттегли. Чух я да затваря вратата и бях напълно сигурен, че е завъртяла ключа в ключалката.

— Ключа ли? — възкликна Фелпс.

— Да. Бях наредил на госпожица Харисън да заключи вратата отвън и да вземе ключа със себе си, когато тръгне да си ляга. Тя изпълни съвсем точно всичко и без нейното съдействие този документ сигурно нямаше сега да е в джоба на жакета ви. След като тя си отиде, светлините угаснаха, а аз останах да чакам, клекнал сред

рододендроните. Нощта беше хубава и все пак бдението беше доста изморително. В такъв момент, разбира се, човек изпитва вълнение като ловеца, затаен до някоя рекичка в очакване на дивеч. Чаках дълго, почти толкова дълго, Уотсън, колкото двамата чакахме в онази страшна стая, когато разследвахме случая с „Пъстрата лента“. Някакъв църковен часовник в Уокинг биеше на всеки петнайсет минути, но аз на няколко пъти си помислих, че е спрял. Накрая, към два часа след полунощ, изведнъж чух лек шум от махане на резе и изскърцване на ключ. Миг след това вратата на черния вход се отвори и на лунната светлина се появи господин Джоузеф Харисън.

— Джоузеф! — възкликна Фелпс.

— Беше гологлав, но загърнат през раменете с черен плащ, за да може да скрие лицето си, ако се появи някаква опасност. Стъпваше на пръсти в сянката на стената и когато стигна до прозореца, пхна един дълъг нож в цепнатината между рамките и дръпна резето. След това отвори прозореца, пхна ножа в процепа между капаците, избута лоста нагоре и отвори и тях. От мястото, където лежах, виждах изцяло вътрешността на стаята и следях всяко негово движение. Той запали двете свещи на полицата под камината, после обърна края на килима откъм вратата. Наведе се и вдигна един четвъртит дървен капак, от тези, дето обикновено покриват шахтите за газопроводните тръби. Този капак покриваше всъщност разклонението на тръбата за кухнята долу. От това скривалище той извади този свитък, намести обратно капака, върна килима на мястото му, духна свещите и се озова право в обятията ми, тъй като аз вече го чаках пред прозореца отвън. Господин Джоузеф обаче излезе доста по-зъл, отколкото очаквах. Той се хвърли отгоре ми с ножа и рани ръката ми. Трябваше на два пъти да го поваля, преди да успея да му надвия. Когато свършихме борбата, той ме стрелкаше кръвнишки с единственото око, с което можеше да гледа, но благоразумно ми предаде документа. Щом се сдобих с него, пуснах противника си да си върви, като тази сутрин съобщих по телеграфа всички подробности на Форбс. Ако той е достатъчно пъргав да залови птичката, добре! Но ако намери гнездото празно, когато стигне там — както предполагам, ще стане, — толкова по-добре за правителството. Струва ми се, че нито лорд Холдхърст, от една страна, нито господин Пърси Фелпс, от друга, изпитват особено желание случаят да бъде разнищван от полицията.

— Господи! — изпъшка нашият клиент. — Нима искате да кажете, че през всичките тези дълги и мъчителни два месеца откраднатият договор се е намирал в една и съща стая с мен?

— Точно така.

— И Джоузеф! Джоузеф — негодник и крадец!

— Хм! Страхувам се, че по характер Джоузеф е много поковарен и опасен, отколкото може да се заключи от външността му. От това, което чух от него тази сутрин, разбрах, че е претърпял големи загуби при борсови спекулации и че е готов на всичко, за да ги възстанови. Тъй като е абсолютен егоист, нито щастието на сестра му, нито вашето добро име са могли да възпрат ръката му, когато му се е предоставил удобният случай.

Пърси Фелпс се отпусна в стола си.

— Вие ми се свят! — рече той. — Думите ви ме поразиха.

— Главната трудност във вашия случай — отбеляза Холмс с обичайния си поучителен тон — идваше от прекаленото обилие на доказателства. Важното беше забулено от маловажното. От всички факти, с които разполагахме, трябваше да подберем само съществените, а после да ги съединим в естествения им ред, за да построим отново тази забележителна верига от събития. Аз вече бях започнал да подозирам Джоузеф, след като научих, че сте възнамерявали да се приберете заедно с него вкъщи онази вечер и че е било напълно възможно пътят той да мине да ви вземе, тъй като е познавал добре Форин офис. Когато чух, че някой така настойчиво се е опитвал да влезе в спалнята ви, в която само Джоузеф е могъл да скрие нещо — нали ни разказахте, че сте го изместили, когато сте пристигнали с доктора, — подозренията ми прераснаха в сигурност, особено поради обстоятелството, че опитът бе направен още първата нощ, когато бе освободена болногледачката, което означава, че престъпникът е знаел добре какво става в къщата.

— Колко сляп съм бил!

— Фактите, доколкото можах да установя, са следните: Джоузеф Харисън е влязъл в министерството през вратата на улица „Чарлс“ и понеже прекрасно е познавал пътя, е отишъл право във вашата стая миг-два след като сте излезли. Като не е заварил никого вътре, е дръпнал шнура на звънеца, но в същия миг е съзрял документа на масата. Само един поглед му е бил достатъчен, за да разбере, че

случаят е поставил на пътя му държавен документ с голяма стойност, и той веднага го е мушнал в джоба си и е излязъл. Както си спомняте, били са минали няколко минути преди пробудилият се портиер да привлече вниманието ви върху звънеца, а те са били достатъчни, за да избяга. Тръгнал е за Уокинг с първия влак и след като е разгледал плячката и се е уверил, че действително има голяма стойност, я е скрил там, където е смятал, че ще е на най-сигурно място, с намерението да я вземе обратно след ден-два и да я занесе във френското посолство или там, където би получил още по-добра цена. Но вие внезапно се връщате. Без никакво предупреждение той е изхвърлен от стаята и оттогава в нея постоянно има най-малко двама души, които му пречат да си вземе обратно съкровището. Вероятно това го е влудявало. Накрая е решил, че най-сетне му се открива благоприятна възможност. Опитал се е да влезе вътре, но вие с вашето безсъние сте му попречили. Може би ще си спомните, че онази вечер не сте били взели обичайното си лекарство.

— Да, така беше.

— Предполагам, че е бил взел мерки да направи лекарството по-ефикасно и напълно е разчитал на това да ви свари дълбоко заспал. Аз, разбира се, се сетих, че ще повтори опита си веднага щом се открие възможност да го извърши безопасно. Излизането ви от стаята му предостави този случай. Аз обаче задържах госпожица Харисън през целия ден там, за да не може да ни изпревари. Оставих го с впечатлението, че пътят е чист, и заставах на пост, както вече ви разказах. Бях сигурен, че документът е в стаята, но нямах желание да къртя цялото дюшеме и да се лутам да го търся. Затова го оставих сам да го извади от скривалището и с това си спестих усилията. Има ли още нещо, което бихте желали да ви изясня?

— Защо при първия опит е решил да влезе през прозореца, когато е можел да мине през вратата? — попитах аз.

— За да стигне до вратата, е трябвало да мине покрай седем спални. От друга страна, така е могъл лесно да излезе на моравата. Нещо друго?

— Нали не смятате — попита Фелпс, — че е имал намерение да извърши убийство? Ножът му е бил необходим само като инструмент.

— Възможно е — сви рамене Холмс. — Но мога да кажа, че господин Джоузеф Харисън не е човек, на чиято милост бих желал да

се осланям.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.